
Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:1

Församlingsutveckling och missionsstrategi

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas fyra motioner, 2014:2, 2014:25, 2014:47 och 2014:103, med förslag om att kyrkomötet ska ge uppdrag till kyrkostyrelsen att vidta olika åtgärder avseende församlingsutveckling och mission. Utskottet pekar på satsningen *Dela tro – dela liv*. Eftersom detta arbete pågår bör inte nya uppdrag ges till kyrkostyrelsen på sådana områden som ligger inom ramen för eller har en nära koppling till detta. Utskottet lyfter också fram det lokala ansvaret och inte minst det arbete som behöver ske när församlingsinstruktioner tas fram i samverkan mellan församlingar, pastorat och stift. Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att avslå alla fyra motionerna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:2.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:25.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:47.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:103.

Motionernas förslag

Motion 2014:2 av Lars-Ivar Ericson, Församlingsutveckling i folkkyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att påbörja projektet församlingsutveckling i folkkyrkan.

Motion 2014:25 av Dan Sarkar och Berth Löndahl, Öppna för "Fresh Expressions"

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en rapport som uppmuntrar till nya uttryck för att vara kyrka.

Motion 2014:47 av Berth Löndahl m.fl., Information och evangelisation

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma en missionsstrategi för Svenska kyrkan.

Motion 2014:103 av Inga Alm, Församlingsutveckling – ej avveckling

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete som stimulerar till församlingsutveckling – ej avveckling – för en levande rikstäckande

öppen folkkyrka och som tar till vara ett lokalt engagemang underifrån innan strukturförändringar beslutas.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:47 i Ln 2014:8y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Församlingens grundläggande uppgift och därmed i viss mening hela kyrkans uppdrag är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I inledningen till andra avdelningen i kyrkoordningen anges vad som är syftet med den grundläggande uppgiften, nämligen ”att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.” Mission är en del av den grundläggande uppgiften och arbetet med den grundläggande uppgiften kan benämnas församlingsutveckling och församlingsbygge.

Församlingsinstruktion och församlingsutveckling

Kopplat till de strukturförändringar som trädde i kraft den 1 januari 2014 pågår runt om i församlingar, pastorat och stift arbete med församlingsinstruktioner. Så gott som alla stift har utarbetat nya eller förnyade vägledningar för det lokala arbetet med församlingsinstruktioner. En genomgång av stiftens vägledningar som gjorts på kyrkokansliet har lett fram till bl.a. följande sammanfattande reflektioner som pekar på arbetet med församlingsinstruktionerna som ett instrument för församlingsutveckling.

Läsning av stiftens vägledningar ger vid handen att församlingarnas arbete med att skriva församlingsinstruktioner liksom församlingsinstruktionen i sig i allt högre grad ses som användbara processer och utgångspunkt för en fortlöpande dialog mellan stift och församling/pastorat både ur ett främjande – och ett tillsynsperspektiv. Församlingsinstruktionen blir utgångspunkten för ett kontinuerligt pastoralt utvecklingsarbete i mötet mellan stift och församling/pastorat, som förväntas pågå även mellan tidpunkterna för revision. - - - Stiftens vägledningar söker i än högre grad än tidigare uppmuntra pastorat och församlingar till övergripande teologisk reflektion vad gäller församlingens identitet och uppdrag, kopplat till den grundläggande uppgiften.

Dela tro – dela liv

I årsredovisningen för 2013 redovisar kyrkostyrelsen att den av styrelsen beslutade satsningen på kyrkans undervisning och mission för alla åldrar, *Dela tro – dela liv*, under 2013 har befunnit sig i en introduktions- och förberedelsefas. Det framgår vidare av redovisningen att internationella ekumeniska kontakter ingår i arbetet och att det sker i samverkan med stiftet. ”Den nationella nivåns insats blir att samordna processen genom att tillhandahålla resurser och mötesplatser samt bidra med omvärldsanalys, forskning och kommunikation.” (KsSkr 2014:2, bilaga 1) Satsningen *Dela tro – dela liv* avser att omfatta hela Svenska kyrkan och pågå till 2018. När

- ♦ att det i Svenska kyrkans församlingar kontinuerligt erbjuds arenor för undervisning och lärande där människor i alla åldrar får utveckla sin förmåga att samtala om, och leva i tro.
- ♦ att Svenska kyrkans församlingar har medarbetare (anställda och ideella) med kompetens att erbjuda sådan undervisning i stimulerande lärandemiljöer.
- ♦ att Svenska kyrkans förtroendevalda får möjlighet att stärkas i sin kallelse och sändning som bärare av tro.

Tidigare kyrkomöten

I Kyrkolivsutskottets betänkande 2010:11 *Mission och evangelisering* behandlades två motioner om mission och evangelisation. I sitt av kyrkomötet godtagna betänkande menade utskottet att en mycket stor del av arbetet i Svenska kyrkan redan handlar om mission, då det ingår som en del i församlingens grundläggande uppgift. Utskottet lyfte fram att uppgiften ska beskrivas i varje församlingsinstruktion och att stiftens i det sammanhanget har såväl främjande- som tillsynsansvaret. Utskottet ansåg att modeller och metoder för att nå människor hela tiden utvecklas i olika församlingar och sammanhang utifrån en vilja att vara en kyrka där mission ingår som en naturlig del. Utskottet menade att det inte fanns skäl för kyrkomötet att ge några nya uppdrag till kyrkostyrelsen på det sätt som hade föreslagits i motionerna.

I Kyrkolivsutskottets betänkande 2012:10 *Mission i Sverige* behandlades dels en motion med förslag om att kyrkostyrelsen skulle inrätta ett råd för mission i Sverige och uppdra åt en av biskoparna att särskilt arbeta med frågor om mission i Sverige, dels en motion med förslag att mission i Sverige skulle bli ett ämne i de kyrkliga utbildningarna och att kyrkomötet till biskoparna skulle framföra önskemål om ett biskopsbrev om mission i Sverige. I sina överväganden pekade Kyrkolivsutskottet på det som nu är satsningen *Dela tro – dela liv*. Utskottet bejakade behovet av en kontinuerlig reflektion för att öka förståelsen av mission och om hur mission kan utövas och utvecklas. Ett eventuellt biskopsbrev om mission såg utskottet som värdefullt. Eftersom kyrkans utbildningar ska ge blivande medarbetare en grund för att arbeta med församlingens grundläggande uppgift ska samtliga medarbetare utbildas för att kunna utöva mission lokalt. Utskottet menade att den gemensamma satsningen *Dela tro – dela liv* kommer att bidra till att mission lyfts fram i Svenska kyrkan och att motionärernas önskan därmed är tillgodosedd. I enlighet med utskottets förslag avslogs de båda motionerna.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2014:2, 25, 47 och 103.

Med olika utgångspunkter och upplägg föreslås i de fyra motioner som behandlas i detta betänkande att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att vidta åtgärder för församlingsbygge, församlingsutveckling och för att nå ut till människor med kyrkans centrala budskap. Det som utskottet på detta sätt ser som motionernas grundläggande intentioner finns naturligtvis goda skäl att bejaka. Utskottet ställer sig mer skeptiskt till att det är bästa vägen framåt att nu ge ytterligare uppdrag till kyrkostyrelsen. Som redovisas i bakgrundsteckningen pågår den långsiktiga satsningen

Dela tro – dela liv. Det är ett arbete där kyrkostyrelsen har ett grundläggande ansvar och som drivs i nära samverkan med stiftet. Utskottet menar att det pågående arbetet behöver ges möjlighet att utvecklas och vinna genomslag och att det därför är fel att nu ge kyrkostyrelsen nya uppgifter av åtminstone delvis motsvarande slag. Detta ser utskottet som ett grundläggande skäl för att föreslå att motionerna 2014:2, 25, 47 och 103 bör avslås.

Det pågår nu arbete med församlingsinstruktioner runt om i församlingar och pastorat. Från och med den 1 januari i år anges i kyrkoordningen att det ska ske en prövning minst vart fjärde år av församlingsinstruktionen. Avsikten är att skapa förutsättningar för att församlingsinstruktionen verkligen blir ett levande dokument av betydelse för hur församlingarna fullgör sin grundläggande uppgift. En uppgift som inkluderar ett uttalat missionsperspektiv och som allt församlingsbygge och all församlingsutveckling måste ha som syfte att främja. Arbetet med församlingsinstruktionen, vilket som Läronämnden noterar, sker i samspel mellan stiftet och stiftets församlingar och pastorat ser utskottet som ett sammanhang där frågor som aktualiseras i motionerna behöver finnas med. Församlingsutveckling, som står i fokus i motionerna 2014:2 och 2014:103, måste ha en lokal förankring. Den omvärldsanalys som är en nödvändig förutsättning för en relevant församlingsinstruktion är också en förutsättning för arbetet med församlingsutveckling.

I motion 2014:103 finns som bakgrund till det direkta förslaget ett ifrågasättande av de omfattande lokala strukturförändringarna. I strukturskrivelsen till 2012 års kyrkomöte konstaterade kyrkostyrelsen att den enklaste organisationen på lokal nivå skulle man få om det bara fanns församlingar med egen ekonomisk förvaltning.

Det finns dock en risk att den förväntade befolkningsutvecklingen med minskande befolkning på landsbygden i så fall kommer att leda till att allt fler mindre församlingar försvinner genom sammanläggningar. Om närheten går förlorad riskerar det lokala engagemanget att försvagas och de lokala gemenskaperna att försvinna. En sådan utveckling är enligt styrelsens mening inte önskvärd. Följaktligen behövs det även andra möjligheter än självständiga församlingar på den lokala nivån.
(KsSkr 2012:5)

Ett syfte med de förändringar som trädde i kraft den 1 januari 2014 var alltså att kunna behålla mindre församlingar, inte minst på landsbygden. Flera förändringar bör ses i samma perspektiv. Tidigare var det inte möjligt för församlingarna i en samfällighet att via samfälligheten samverka om sådant arbete som avser församlingens grundläggande uppgift. Genom de nya pastoraten kan man samverka om t.ex. konfirmandarbetet när det finns så få ungdomar i församlingen att det blir svårt att bedriva ett bra konfirmandarbete. Genom att samverka och inte behöva göra allt själv kan man ändå finnas kvar. Den närmare ansvarsfördelningen mellan församling och pastorat regleras inte i kyrkoordningen utan genom församlingsinstruktionen. Församlingsråden ska ha ett medinflytande när den för församlingarna i ett pastorat gemensamma församlingsinstruktionen tas fram. Besluten om hur ett pastorat ska vara indelat i församlingar har flyttats från stiftsstyrelsen till pastoratets kyrkofullmäktige. Det finns ökade möjligheter att fatta lokala beslut om indelning och samverkan. Mycket är nytt men det finns utrymme för ett fortsatt och ökat lokalt engagemang. Eftersom det ser så olika ut runt om i Svenska kyrkan menar utskottet att det är lokalt och i samverkan med stiftet som man måste finna formerna för församlingsutveckling. Något särskilt uppdrag till kyrkostyrelsen ser inte utskottet att det finns behov av.

I sitt yttrande över motion 2014:47 lyfter Läronämnden fram som grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling ”att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas”. Vad detta innebär i en enskild församling hör till det som behöver finnas med i församlingsinstruktionens pastoralprogram för den grundläggande uppgiften.

När utskottet för sin del avvisar förslagen i motionerna om nya uppdrag till kyrkostyrelsen innebär det inte att utskottet också avvisar allt som sägs i motionerna om behov av utvecklingsarbete på flera områden. Det är naturligtvis avsikten att det pågående projektet *Dela tro – dela liv* ska ge inspiration till sådant arbete i stift, pastorat och församlingar. Det innebär inte att detta är det enda som behöver ske. Det behövs impulser från många håll både genom att man inom Svenska kyrkan delar med sig av sina erfarenheter och genom att man tar lärdom av vad som sker i andra kyrkor. I motion 2014:25 pekas på att det i ett par stift pågår arbete med inspiration från det som kallas ”Fresh Expressions”. Har detta bärkraft kan det förutsättas att det också blir av betydelse för andra delar av kyrkan än där startpunkten finns.

Uppsala den 25 september 2014

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Emma Svensson, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:8y

Missionsstrategi för Svenska kyrkan

Läronämndens yttrande över motion 2014:47

Kyrkan är redskap för Guds sändning som tar sig uttryck i församlingens uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Detta är grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling och som tydliggörs i församlingsinstruktionen. Den utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.

Uppsala den 26 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Karin Sarja, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannessson och Jesper Svartvik.